

crte »psalamskog versa«; to su 1) dvodjelnost (dihotomija) i 2) silabizam.

Ovaj djelomičan pregled referata samo je mali djelić u velikom mozaiku kongresnih radova. Kako su određivale propozicije, svi radovi su u principu trebali biti već prije kongresa objavljeni. Iako to nije potpuno ostvareno, ipak mnoge kongresne radove možemo naći u raznim zbornicima i drugim edicijama. Nabrojiti ćemo neke od njih: Radovi zavoda za slavensku filologiju sv. 10, Zagreb 1968; Slavistična revija, Letnik XVI, Ljubljana 1968; Naš jezik, Knj. XVI, sv. 3, Beograd 1967; Biblioteka »Literaturen zbor« 2, Skopje 1968; Akademija nauk SSSR, Sovjetskij komitet slavistov, Slavjanskoe jazykoznanie, Moskva 1968; i ista Akademija Slavjanskije literatury, Moskva 1968; Vestnik moskovskogo universiteta, Filologija 4, Moskva 1968; Československé přednášky pro VI mezinárodní sjezd slavistů, Praha 1968; Akademia nauk Ukraïnskoï RSR Ukraïnskij komitet slavistiv, Kiïv 1968; Académie Bulgare des sciences, Institut d'histoire, Etudes historiques, T. IV; Slavistische Studien zum VI. Internationalen Slavistenkongress in Prag 1968, München; Zeitschrift für Slawistik, Band XIII (1968), Heft 3, Akademie Verlag, Berlin; Asociația slavistilor din Republica socialistă România, »Romanoslavica« XVI, București 1968; Studia Slavica Hungarica XIV, 1968; American contributions to the sixth international congress of slavists. Volume I Linguistic contributions (Mouton); Volume II Literary contributions (Mouton); VIe Congrès international des Slavistes Prague, 7—13 août 1968, Communications de la délégation française et de la délégation suisse, Paris, Imprimerie nationale, Institut d'études slaves, 1968; Akademija navuk Belaruskaj SSR, Belaruskij kamitet slavistay, Minsk 1968; Scandoslavica, Tomus XIV, Munksgaard, Copenhagen 1968; Acta Fakultatis Philosophicae Universitatis Saffaricanae Prešovensis, Jazykovedny zborník venovaný VI slavistickému kongresu. Bratislava 1968; akta istoga fakulteta: O mezdiliterárnych vzťahoch. Bratislava 1968; The Slavonic and East European Review. Volume XLVI, Number 107, London: July 1968; Zpravo-

daj Místopisné komise ČSAV, Číslo 2, Ročník IX; Travaux linguistiques de Prague, études structurales dédiées au VIe congrès des slavistes, Academia Prague 1968; VIe Congrès International de Slavistique, Communications présentées par les slavissants de Belgique, Prague-Août 1968; Bruxelles 1968; Slovanská filologie na Univerzitě Karlově, Praha 1968.

Napomenut ćemo i to, da su uz rad kongresa zasjedale otvoreno i Komisije MKS. *Slavia*, Ročník XXXVII, Praha 1968, Sešit 2, str. 386—413 donijela je informativna saopćenja o radu pojedinih komisija od sofijskog kongresa 1963. do VI kongresa u Pragu, kako je odlučio prezidium MKS na zasjedanju u septembru 1967. U tim saopćenjima nalazi se kratak historijat formiranja i rada komisija i na taj je način izvještaj o radu donesen na kritiku učesnicima kongresa. Izostali su izvještaji MK za fonetiku i fonologiju i MK za transkripciju, jer dosada nisu počele djelovati.

Da spomenemo i to, da je jugoslavenski član MKS Josip Badalić uz još 4 učesnika dobio jedno od velikih priznanja, tj. »Zlatnu plaketu« i medalju utemeljitelja slavistike Josipa Dobrowskog.

Na prijedlog poljskih slavista na zaključnoj svečanosti, zaključeno je da se Sedmi kongres održi 1973. u Varšavi.

Gostoprinstvo čehoslovačke javnosti, minuciozno pripremljen program raznih susreta i ekskurzija, izvanredna sposobnost organizatora duboko se dojmila učesnika kongresa. Na kraju bili su učesnici počašćeni prijemom u prostorijama palače Černinskoga na historijskim Hradčanima.

N. Linarić

RAD NA RJEČNIKU CRKVENO-SLAVENSKOG (OPČESLAVENSKOG KNJIŽEVNOG) JEZIKA

Pitanje izrade rječnika crkvenoslavenskog jezika kao književnog jezika istočnih i južnih Slavena u srednjem vijeku na dnevnom je redu slavističkih foruma od 1958. kad je na IV međunarodnom slavističkom kongresu u Moskvi dana za

to inicijativa. Uza sve to što su osnovane internacionalne i nacionalne komisije, koje su preuzele na sebe taj zadatak, usprkos tolikim dogovorima, sastancima komisija i izvještajima na slavističkim kongresima pa i stvarnim počecima rada u pojedinim zemljama, stvar nije mnogo uznapredovala. U nekim zemljama se leksikografskom radu na srednjovjekovnim spomenicima pristupilo s gledišta užih nacionalnih naučnih potreba (kao u SSSR-u i u Bugarskoj) pa je teže probijala potreba preorijentiranja na sistematsko popunjavanje potreba opće slavističke nauke. Negdje je nedostajalo organizacije i financijskih sredstava. U stvari pokazalo se da ovakav kompleksan zadatak u praksi ne mogu izvršavati nikakve komisije ako one nemaju za sobom utemeljene ustanove koje okupljaju i odgajaju stručne kadrove.

Potvrda toga je primjer Staroslavenskog instituta u Zagrebu, gdje se odmah nakon moskovske inicijative pristupilo pripremama za rad i na animiranju drugih centara za prihvaćanje teme u jugoslavenskom okviru. Išlo je teško. Dok se s jedne strane osnivala nacionalna jugoslavenska komisija i uspostavio uži kontakt sa Čehoslovacima (koji izrađuju krasan »Slovník jazyka staroslověnského«) i s drugim slavenskim centrima, u Staroslavenskom institutu je krenuo rad na ekscerpiranju hrvatskoglagoljskih spomenika za Rječnik, i na tome se radi do danas. Rad je financirao Savjet za naučni rad SRH.

Tok dosadašnjih organizacionih napora, rada, njegovih rezultata i metoda prikazani su u mnogo navrata na raznim javnim sastancima, u predstavkama i izvještajima pa i u našem časopisu »Slovo«. Da se o tome dobije približna slika, treba pročitati barem ono što je publicirano. To je najprije referat Vj. Štefanića: »Problem rječnika južnoslavenskih redakcija staroslavenskog jezika«, Slovo 11—12, Zagreb 1962, 181—187 što ga je održao na slavističkom kongresu u Ljubljani 1961. O prvom sastanku internacionalne komisije za crkvenoslavenski (općeslavenski) rječnik koji je održan u Staroslavenskom institutu u Zagrebu 4—8. lipnja 1963. štampan je izvještaj u Slovu 13, Zagreb 1963,

str. 250—251, a ondje (str. 251—252) je i izvještaj o sastancima jugoslavenske komisije za Rječnik i o njenu konstituiranju (predsjednik P. Đorđić, potpredsjednik Vj. Štefanić, tajnik N. Linarić). Na tim su sastancima 1963. udareni temeljni zaključci: da se ustraje na izradi slavenskog zajedničkog rječnika, ali da se ne isključi mogućnost izrade paralelnih rječnika pojedinih redakcija, koji bi se osnivali na jednakim principima i metodama, da se u Jugoslaviji — poput zagrebačkog centra u Staroslavenskom institutu — osnuju radni centri u Beogradu odnosno Novom Sadu, u Skoplju i u Sarajevu. Poslije toga rad je započeo još samo u Skoplju.

O problemu izbora tekstova za ekscerpiranje u Staroslavenskom institutu se dosta raspravljalo da bi se pronašao ključ za utvrđivanje koji je tekst crkvenoslavenski (s obzirom na mješovitost jezičnih crta), pa je Anica Nazor na Međunarodnom slavističkom kongresu u Sofiji o tom problemu održala predavanje pod naslovom »Jezični kriteriji pri određivanju donje granice crkvenoslavenskog jezika u hrvatskoglagoljskim tekstovima« (koje je objavljeno u Slovu 13, g. 1963, str. 68—85). Na istom kongresu u Sofiji održan je drugi sastanak Međunarodne komisije za Rječnik, treći je sastanak održan u Moskvi 25—29. travnja 1966. Na moskovskom sastanku ponovno je i opširno prođiskutirana problematika i podneseni izvještaji o radu. O radu izvršenom u Staroslavenskom institutu izvijestila je Anica Nazor. Njezin referat »O slove horvatsko-glagoličeskoj redakcii obščeslavjanskogo literaturnogo (cerkovnoslavjanskogo) jazyka«, kao i neki drugi referati objavljeni, su u časopisu »Voprosy jazykoznanija« br. 5, Moskva 1966. Slijedeće godine, 1967, održan je 3—5. travnja u Krakovu leksikografski simpozij kojemu je bio cilj informacija o radu na historijskim rječnicima u slavenskim zemljama, pa je i tu A. Nazor izvijestila o radu na Rječniku crkvenoslavenskog jezika hrvatske redakcije u Staroslavenskom institutu. Sažetke referata s toga simpozija objavila je PAN (odio u Krakovu) u svojoj ediciji »Sprawozdania Komisji Naukowych, styczeń-czerwiec 1967 r.«, t.

XI/1, Kraków 1968. Posljednji sastanak na međunarodnom planu održan je u Pragu prilikom održavanja VI međunarodnog slavističkog kongresa, gdje su se čuli izvještaji iz kojih se vidi da stvar nije mnogo napredovala.

Sada međutim postoje nade da rad na Rječniku krene u jugoslavenskim okvirima. Naime na zahtjev nučnih ustanova iz četiriju republika Savezni fond za financiranje naučnih djelatnosti raspisao je u mjesecu travnju g. 1968. natječaj za izradu *Rječnika općoslavenskog (crkvenoslavenskog) književnog jezika — jugoslavenski udio*. Na taj su se natječaj zajednički prijavile četiri institucije, i to: Staroslavenski institut u Zagrebu, Institut za srpskohrvatski jezik u Beogradu, Institut za makedonski jezik u Skoplju i Komisija za lingvistička ispitivanja pri Akademiji nauka BiH u Sarajevu. Navedene institucije na čelu sa Staroslavenskim institutom uz prijavu na natječaj podnijele su i nacrt plana rada i financiranja, i to za četiri radna centra. Pošto je prijavu prihvatila Komisija za humanističke nauke pri Saveznom fondu, zatim Odbor za društvene nauke i napokon Upravni odbor Fonda na svojoj sjednici 11. XII 1968, Fond je sa spomenutim ustanovama potpisao ugovor o izradi Rječnika na četiri godine. Ustanove su u svojem planu predvidjele, naravno, dugoročniji ugovor, ali se takav zbog postojećih propisa nije mogao potpisati. Stoga će se morati naknadno sklopiti novi ugovor. Nadamo se da je time pripremanje crkvenoslavenskog rječnika u Jugoslaviji konačno stavljeno na pravi kolosijek i da će dovesti do cilja.

SIMPOZIJ »1100-GODIŠNINA OD SMRTTA NA KIRIL SOLUNSKI«

Skopje - Štip, 23—25. svibnja 1969. g.

Makedonska akademija nauka i umjetnosti, organizator simpozija »1100-godišnica od smrtta na Kiril Solunski«, nije mogla za svoj prvi veći zadatak izabrati sretniju i plodniju temu od svestrane i široko zamišljene obradbe djela i značenja Solunske braće, Konstantina Ćirila

i Metodija. Tisuću i stogodišnjica smrti osnivača slavenskog pisma i književnosti proslavlja se u čitavu svijetu, a posebno među slavenskim narodima, ali za Makedonce ovaj je datum od posebnog interesa, jer su s radom Svete braće vezana ne samo prva kulturna nastojanja u Makedoniji — kao uostalom i u cijelom slavenskom svijetu — nego i zato što se ovom proslavom htjelo naglasiti da makedonski narod može i mora slobodno i samostalno istraživati i vrednovati svoj nacionalni doprinos u ćirilometodskoj misiji i s pravom isticati značenje koje djelo Solunske braće ima za Makedonce.

Pedesetak referata prijavljenih i pročitanih u tri dana, koliko je simpozij trajao, u širokom rasponu raspravlja o prilikama u kojima se rodila i odvijala misija Solunske braće, ispituje njihovo književno i prosvjetno djelo, važnost i značenje koje to djelo ima za slavensku kulturnu i društvenopolitičku povijest.

Simpozij je otvorio predsjednik Makedonske akademije, akademik Blaže Koneski. Svečanom otvaranju simpozija prisustvovali su ugledni predstavnici političkog i vjerskog života SR Makedonije, kao i izaslanici republičkih akademija i sveučilišta.

U pristupnom govoru B. Koneski je naglasio da je Makedonska akademija organizirala ovaj simpozij jer je upravo za makedonsko područje vezano mnogo čimbenika u misiji i radu braće Konstantina Ćirila i Metodija i njihovih učenika, među kojima najistaknutije mjesto zauzima Kliment Ohridski. Makedonski govor devetog stoljeća poslužio je Ćirilu i Metodiju da izgradi prvi književni slavenski jezik, koji se naziva staroslavenskim, a koji se kao jezik upravo rođene nove slavenske kulture rasprostranio u čitavom slavenskom svijetu. Makedonska akademija, rekao je akademik B. Koneski, obratila se mnogim stručnjacima iz svih jugoslavenskih znanstvenih centara s namjerom da se na ovom simpoziju, na jednom zajedničkom nastupu, saopći barem dio rezultata do kojih dolazi cjelokupna jugoslavenska naučna misao u izučavanju djela Konstantina Ćirila i Metodija